

BERGEN MOT 2030

PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLANEN 2015 - 2030

JUNI 2014
HØRINGSUTGAVE

BERGEN KOMMUNE

INNHOOLD

1. INNLEDNING	3
2. FØRINGER	5
3. LANGSIKTIGE UTVIKLINGSTREKK	7
Fortsatt befolkningsvekst	7
Hensyn til klima og miljø	8
Levekår og folkehelse	8
Velfungerende bystruktur	8
Fremtidsrettede transportløsninger	9
Tilstrekkelig boligbygging	9
Samarbeid i Bergensregionen	9
Verdiskaping og kunnskapsutvikling	9
Gode tjenester for innbyggerne	10
Regionens største arbeidsplass	10
4. KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL	11
5. KOMMUNEPLANENS AREALDEL	13
Behov for utredninger	14
6. OPPLÈGG FOR MEDVIRKNING	15
Medvirkning, forankring og involvering	15
Tre faser for medvirkning	16
7. ORGANISERING AV PLANARBEIDET	17
Politisk organisering	17
Administrativ organisering	17
Planprosess for Kommuneplanens samfunnsdel	18
Planprosess for Kommuneplanens arealdel	18

1. INNLEDNING

Kommuneplanen er Bergen kommunes overordnede plan som skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

Dette planprogrammet er utarbeidet for å beskrive hvordan Bergen kommune vil tilrettelegge arbeidet med ny kommuneplan. Her beskrives hvilket formål planen skal ha, hvilke tema som skal behandles, hvordan vi vil organisere arbeidet, hvordan arbeidet kan påvirkes, hvilke frister som gjelder og hvilke utredninger som skal gjennomføres.

Kommuneplanen skal ha to hoveddeler:

- **en samfunnsdel**
- **en arealdel**

Kommuneplanens samfunnsdel er et strategidokument som fastsetter langsiktige mål og strategier for kommunesamfunnet, kommunens tjenesteproduksjon og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelens langsiktige del har en planhorisont til 2030, mens kommunens økonomiplan vil utgjøre planens handlingsdel. Økonomiplanen rulleres årlig.

Kommuneplanens arealdel skal være en oppfølging av føringer gitt i samfunnsdelen og skal angi hovedtrekkene i arealbruken og gi rammer for ny arealbruk. Arealdelen består av et plankart for kommunens samlede areal med utfyllende bestemmelser og retningslinjer, samt en planbeskrivelse.

Byrådet foreslår at arealdelen håndteres i to faser, der de strategiske vurderingene gjøres parallelt med samfunnsdelen, mens de formelle plandokumentene utarbeides i etterkant av dette.

Til de strategiske vurderingene foreslås det utarbeidet et overordnet strategisk temakart med mulig fremtidig lokalisering av regional havn, jernbaneterminal og hovedvegssystem, og der utvidelse av Bergen lufthavn Flesland blir drøftet.

Det strategiske kartet bør behandles som prinsippsak samtidig med vedtak på samfunnsdelen, og vil da legge premisser for videre arbeid med arealdelen.

Bergen vokser

Bergen og bergensregionen har opplevd sterk vekst de siste tiårene, og prognosene tilsier at veksten fortsetter.

Befolkningsveksten krever tilrettelegging, omlegging og tilpasninger i alt fra tjenestetilbud til transport og arealbruk. Det naturlige hovedtemaet for kommuneplanen er hvordan Bergen skal møte videre vekst i tiårene som kommer.

I planarbeidet skal vi vektlegge samarbeid mellom kommunale avdelinger, og med eksterne samarbeidspartnere som innbyggere, næringsliv, nabokommuner og andre offentlige institusjoner. Sammen skal vi tilrettelegge for positive virkninger av vekst.

For å diskutere hvordan Bergen kommune skal tilrettelegge for positive virkninger av vekst, vil langsiktige utviklingstrekk bli belyst innenfor 10 tematiske områder:

- Fortsatt befolkningsvekst
- Hensyn til klima og miljø
- Levekår og folkehelse
- Velfungerende bystruktur
- Fremtidsrettede transportløsninger
- Tilstrekkelig boligbygging
- Samarbeid i bergensregion
- Verdiskapning og kunnskapsutvikling
- Gode tjenester for innbyggerne
- Regionens største arbeidsplass

Ny plan

Det er lagt opp til at den nye kommuneplanen (samfunnsdel og strategiske kart) skal være ferdig og vedtatt i Bergen bystyre i juni 2015. Planprosessene med en fremdriftsplan er nærmere beskrevet senere i dette dokumentet.

2. FØRINGER

Etter plan- og bygningslovens § 11-1 skal kommunen ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

I tillegg til dette lovkravet er det andre statlige og regionale føringer til kommunens planlegging:

Dokumentet *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*, som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 24. juni 2011, er delt inn i 6 tema: Klima og energi, By og tettstedsutvikling, Samferdsel og infrastruktur, Verdiskaping og næringsutvikling, Natur, kulturmiljø og landskap og Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø.

I ***Kommunal planstrategi for Bergen 2012*** er det gjort rede for hvordan kommunen i hovedtrekk skal følge opp de nasjonale forventningene og byrådets politiske plattform fra 21. oktober 2011.

Bergen kommune deltar i arbeids- og styringsgrupper til en rekke regionale planer som er under rullering og utarbeiding, og disse planene vil også legge føringer for kommuneplanen.

Spesielt vil regional plan for ny regional godshavn, lokalisering av fremtidig godsterminal for jernbane og regional transportplan være av stor betydning for videre utvikling av Bergen og bergensområdet. Disse funksjonene vil ikke kunne innarbeides i arealdelen før det foreligger regionale og statlige vedtak.

I tillegg finnes det en rekke nye lover som også må hensynstas ved utarbeidelsen av kommuneplanen, deriblant ny lov om folkehelse.

TIDLIGERE KOMMUNEPLANER:

Sist Bergen kommune utarbeidet en kommuneplan med en egen samfunnsdel var i 1996. Hovedmålene i denne planen var:

BERGEN SKAL HA GODE LEVEKÅR FOR ALLE BYENS INNBYGGERE, INNENFOR RAMMENE AV EN MILJØVENNLIG UTVIKLING

- Bergen skal ha gode og trygge nærmiljø for alle byens innbyggere
- Bergensområdet skal være en av Norges mest attraktive regioner å drive næringsvirksomhet i, slik at verdiskapingen sikres og arbeidsplasser skapes.
- Bergen skal ha en byutvikling som gir gode boliger, tilstrekkelig næringsareal og velegnet infrastruktur.

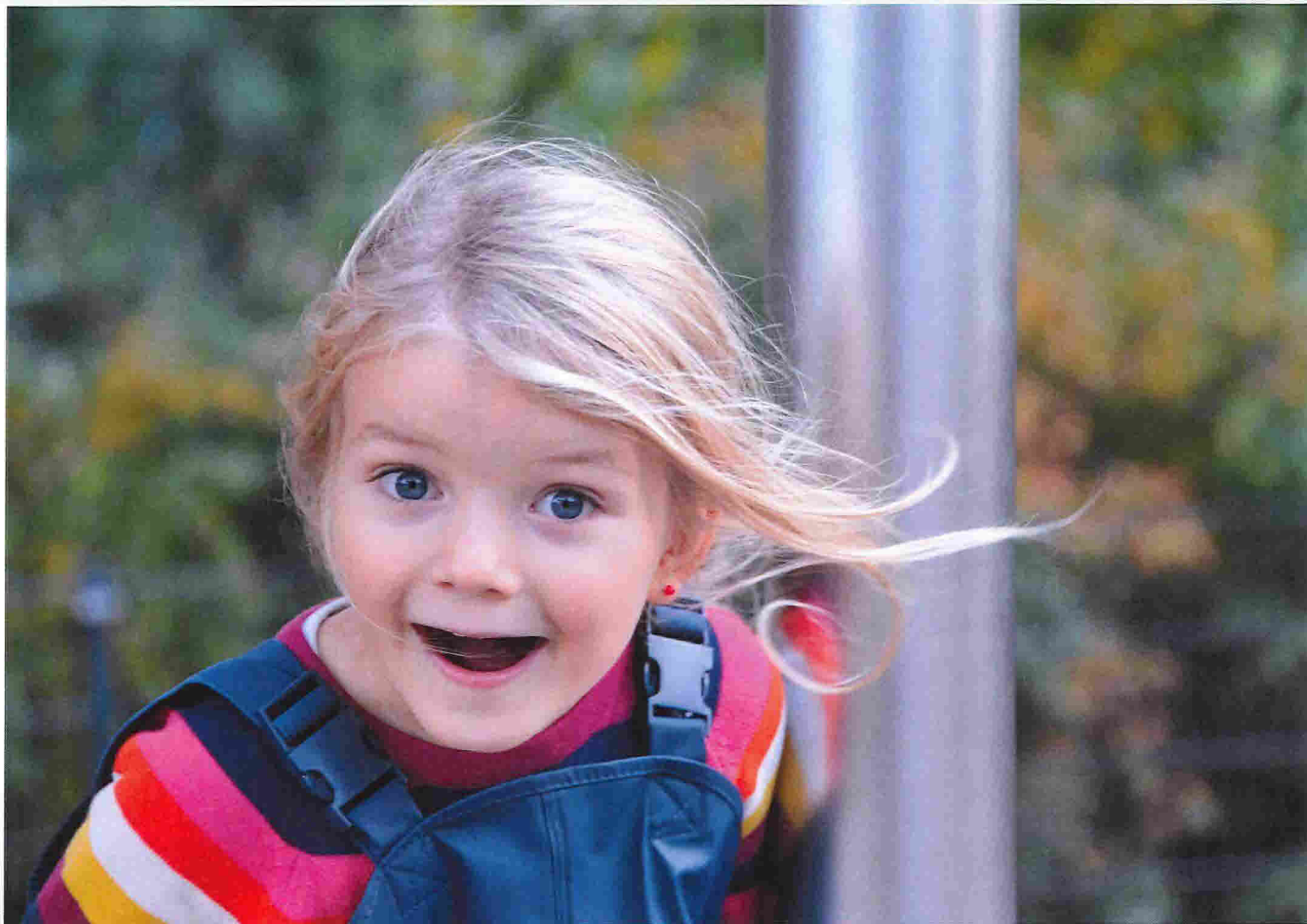
I *Kommunal planstrategi for Bergen 2012* ble aktualiteten i disse temaene drøftet.

Kommuneplanens arealdel 2006-2017 (KPA 2006)

videreførte en rekke av målene fra Kommuneplanen for Bergen 1996-2007 (2015). I tillegg bygger planen på bystyrevedtak i prinsipsaker fremlagt om temaene høyhus, fortetting og transformasjon, samt kystsonen.

Kommuneplanens arealdel 2010 (KPA2010)

var en mellomrullering som hadde til hovedhensikt å tilpasse kart og bestemmelser til ny planlov (PBL 2008). Vedtatte mål og strategier fra KPA 2006 ble videreført, og det ble ikke utredet store endringer i arealbruk. KPA 2010 ble vedtatt av bystyret i 2012 og stadfestet i Miljøvern-departementet våren 2013.

3. LANGSIKTIGE UTVIKLINGSTREKK

Bergen kommune og bergensregionen har vokst betydelig det siste tiåret. Veksten omfatter befolkningsøkning, kraftig næringslivsutvikling, utvikling i velstand og økte forventninger til offentlige tjenester og infrastruktur. Forventningene stiller kommunen overfor utfordringer for å tilpasse organisasjonen, tjenestetilbud og økonomiske rammer for videre utvikling.

Kommuneplanen skal identifisere og beskrive hvilke tiltak som er nødvendige for en god utvikling av byen og bergensregionen.

Planstrategien 2012 peker på utfordringer omkring befolkningsvekst, klimaendringer og endringer innen folkehelsen. I tillegg nevnes behov for bedre samordning mellom sektorene, samt et skjerpet fokus på forebygging.

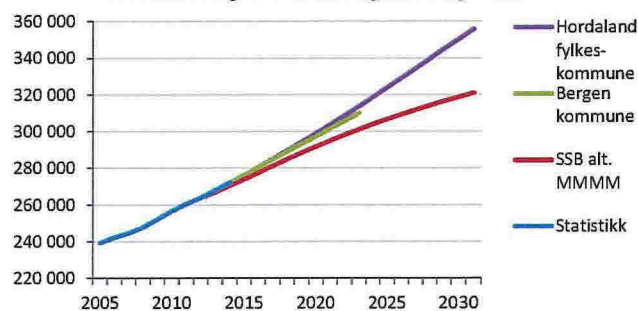
Økte inntekter som følge av befolkningsvekst, vil ikke nødvendigvis være tilstrekkelig til å møte forventningene som rettes mot kommunen som følge av veksten. Kommunen må derfor prioritere innsatsen og hente mest mulig ut av eksisterende ressurser.

FORTSATT BEFOLKNINGSVEKST

En økende andel av befolkningen vil bo i, eller rundt, de største byene. Bergen må forberede seg på fortsatt vekst med de utfordringer og muligheter som følger av dette, i alt fra tjenestetilbud til transport og arealbruk.

Befolkningsframskrivingene som legges til grunn er noe varierende mellom SSB, Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune, men viser fortsatt vekst frem mot 2030.

Ulike framskrivinger av folkemengden i Bergen kommune

Bergen kommunes befolkningsframskrivninger går frem til 2024, men det vil bli utarbeidet nye framskrivninger frem til 2030 til bruk i kommuneplanarbeidet.

Det er viktig å planlegge å tilrettelegge for vekst, slik at kommunen står best mulig rustet til å løse oppgavene knyttet til en økende befolkning.

Kommunen må utvikle en beredskap og konkrete løsninger for å håndtere inntil 48 000 (kilde SSB) nye innbyggere ved utløpet av planperioden. Ser vi på hele bergensregionen, kan økningen bli på 87 000 personer.

HENSYN TIL KLIMA OG MILJØ

Klimaendringer forventes å gi Vestlandet og Bergen temperaturøkning, havnivåstigning, økt nedbør og ekstremvær med påfølgende flomproblemer og fare for ras. Dette kan øke sårbarheten i mange sektorer.

Bergen kommune er i ferd med å kartlegge områder som kan bli utsatt for ras- og skredfare, havnivåstigning og flom. Informasjonen brukes i kommunens arealforvaltning. Kommunen er også i gang med å oppdatere en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele kommunens virksomhet.

Bergen har jevnt over god luftkvalitet, men opplever i perioder med stille vær overskridelser av "Forskrift om lokal luftkvalitet", spesielt i sentrale strøk av byen. Det trengs derfor tiltak for å redusere utslipp fra transport. Fortsatt utbygging av kollektivtilbudet, samt tilrettelegging for gange og sykling bør prioriteres. I tillegg må det utvikles et ringvegssystem som kan lede trafikk utenom sentrum.

Bergen kommune ønsker en fremtidsrettet og miljøvennlig byutvikling, der klimaendringer og miljøutfordringer møtes med god planlegging og kreative løsninger innen alle sektorer.

LEVEKÅR OG FOLKEHELSE

I følge folkehelseloven skal kommunen fremme befolkningens helse og trivsel, forebygge psykisk og somatisk sykdom, beskytte mot helsetrusler og arbeide for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen. Befolkningens helsetilstand henger sammen med levekår, utdanning og inntekt.

I 2008 og 2011 kartla Bergen levekår for de ulike delene av kommunen. Områdesatsingen er en oppfølging av denne kartleggingen, og gir prinsipper og metoder for å løfte kvaliteten i områder med opphopning av negative levekårsfaktorer.

Kommunen er i gang med å utarbeide en Plan for folkehelse som vil inneholde en handlingsplan med spesiell oppmerksomhet mot barn og unge.

Samhandlingsreformen og ny kommunehelselov gir også nye føringer for folkehelsearbeidet. Et hovedmål er at det skal satses mer på forebygging for å hindre at folk blir syke.

Folkehelsearbeidet krever tverrsektorielt samarbeid, og pågår i stor grad utenfor helsesektoren. Kommuneplanen må ha en helhetlig tilnærming til folkehelsearbeidet. Tilrettelegging for fysisk aktivitet, sosiale møteplasser, kulturtilbud, gode bo- og skolemiljø, trygge skolevei, redusert støy- og luftforurensning er viktige faktorer.

VELFUNDERENDE BYSTRUKTUR

Kommunen må sikre en god samordnet areal-, transport og boligplanlegging, som kan håndtere klimaendringer, og sikre et samordnet offentlig tjenestetilbud nær boliger og arbeidsplasser.

Befolkningsvekst og byvekst gir kapasitetsutfordringer knyttet til transport og bolig, samt innen kommunens egen tjenesteproduksjon som skoler, barnehager og sykehjem.

Det må utvikles en tettere og mer kompakt by med korte transportavstander mellom bolig, arbeidsplasser og serviceområder.

Bergen har en vedtatt bystruktur som bygger på ideen om "den tilgjengelige byen". Gode sentrumsområder/knutepunkter skal betjene innbyggerne med effektive transportløsninger og servicetilbud innen korte avstander fra boligene.

Å utvikle en god senterstruktur krever bedre utnyttelse av de arealer som allerede er bebygde. Denne type transformasjonsprosesser er mer komplisert og tidkrevende enn å bygge på jomfruelig mark. Det blir viktig å utvikle strategier for en bedre samordning av det offentliges behov for arealer. I dette ligger også at en må utfordre vår tradisjonelle bruk og organisering av offentlige arealer.

For å nå overordnede mål om vekst og fortetting er det behov for nye strategier for gjennomføring av vedtatt fortettingsstrategi.

FREMTIDSRETTEDE TRANSPORTLØSNINGER

Ansvar for transportsystemet i byområdet er delt mellom stat, fylkeskommune og kommune. Som storby må Bergen ha en pådriverrolle for å styrke fleksibiliteten i det totale transportsystemet. Propper i transportsystemer skaper problemer for boligbygging og næringsutvikling.

Bergen må knyttes til et nasjonalt og overordnet transportsystem av veier, jernbane, fly og sjøtransport. På den annen side må kommunen legge stort press på videre utbygging av lokale og regionale transportløsninger.

Biltrafikk er en hovedkilde til klimautslipp i vår byregion, og det må utredes et fremtidig hovedvegssystem som beskytter Bergensdalen og senterområdene mot gjennomgangstrafikk.

TILSTREKKELIG BOLIGBYGGING

Sterk vekst i befolkning og næringsliv skaper press i boligmarkedet. Høye boligpriser kan gjøre det vanskeligere å rekruttere kompetent arbeidskraft som byen trenger, og samtidig utfordres kommunens boligsosiale oppgaver og ansvar. Tilgang på bolig er en avgjørende ressurs i et levekårsperspektiv.

Boligmeldingen 2014-2020 – Herfra til leiligheten – har nylig vært utlagt til offentlig høring. Meldingen trekker særlig fram følgende utfordringer i den kommunale boligpolitikken:

- Økt befolkningsvekst, utbyggingstakt og byutvikling
- Vanskeligstilte på boligmarkedet
- Behov for en større og mer differensiert boligportefølje
- Sikre trygge, egnede og gode boliger og bomiljø
- Opprettholde og videreutvikle et bredt, godt, velfungerende og tilpasset tjenestetilbud til personer med ulike bistandsbehov

Flere utleieboliger til leiepriser som unge mennesker i etableringsfasen er i stand til å betale, vil kunne være et virkemiddel både for å øke fleksibiliteten i boligmarkedet. I kommuneplanen vil en vurdere mulige tiltak for å bidra til økt innslag av utleieboliger.

SAMARBEID I BERGENSREGIONEN

Bergen inngår sammen med sine nabokommuner i en felles arbeids-, bolig- og serviceregion. En innbygger kan bo i en kommune, arbeide i en annen og hente sine servicefunksjoner i en tredje.

En tydeligere regionstrategi og et likeverdig samarbeid mellom kommunene i bergensområdet kan bidra til å løse de vekstutfordringer regionen står overfor. Kommunegrenser er uttrykk for tidligere tiders oppfatning av hvor de naturlige grenser går, men trenger ikke være like hensiktsmessige i dag. Områder liggende på grensen mellom to kommuner kan bedre la seg utnytte ved å bli sett i sammenheng med nabo - kommunens utvikling, ved å bli vurdert atskilt.

Dette kan gjelde både veiløsninger, egnethet for boligbygging og bruk av kommunal infrastruktur.

Områder for lokalisering av næringsvirksomhet bør også løses i et regionsperspektiv. Dette gjelder ikke minst for arealkrevende virksomheter og virksomhet som er støyende eller på annen måte skaper komplikasjoner for sitt nabolag. Hvor arbeidsplasser etableres, har stor betydning for bosetting og utbygging av infrastruktur.

Selv om slike utfordringer ikke løses i et kommuneplanarbeid, er det viktig å vurdere denne type regionutfordringer både i kommuneplanens samfunnsdel og i arealdelen.

VERDISKAPING OG KUNNSKAPSUTVIKLING

Bergen kommune har ansvar for levering av en rekke velferdstjenester til byens innbyggere. Kommunens inntekter setter rammer for hvilket ambisjonsnivå en kan ha på dette området. De inntekter som kommunen har til disposisjon, er dels et resultat av nivået på verdiskapingen i byområdet, og dels en konsekvens av nivået på de statlige overføringene som bidrar til utjevning av inntektsforskjeller kommunene i mellom.

Kommuner som har høye skatteinntekter vil ha høye inntekter totalt sett per innbygger. Oslo og Stavanger har vesentlig høyere inntekter til disposisjon per innbygger enn Bergen.

I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel må en utvikle aktuelle strategier for økt verdiskaping i bysamfunnet. Man må identifisere kritiske faktorer for å øke Bergens attraktivitet for nyetableringer og relokalisering av etablert virksomhet til Bergen/bergensregionen.

Konkurransen mellom regioner er sterk, nasjonalt og internasjonalt. Universitets- og høyskolebyen Bergen representerer et viktig potensial for verdiskaping og konkurransekraft.

I samfunnsdelen vil en gå nærmere inn på hvordan kommunen kan bidra til å legge forholdene til rette for at Bergen oppleves som en god og relevant by for forskning og høyere utdanning.

GODE TJENESTER FOR INNBYGGERNE

Befolkningsvekst innebærer utfordringer for kommunens tjenesteproduksjon. Dette gjelder tjenestenes omfang og innretning, men også lokalisering.

Kommunens tjenesteproduksjon består av mange tjenester som må fungere hver for seg, men også tidvis inngå i en koordinert sammenheng. Det finnes tjenesteproduksjon som omfatter hele befolkningen i definerte aldersgrupper, men i tjenestetilbudet inngår også mer behovsprøvde tjenester.

Et sentralt grep er å forebygge vekst i etterspørselen etter kommunens tjenester. Dette gjelder på alle områder, fra helse- og omsorgstjenester, til renovasjon og rent drikkevann. Et slikt forebyggende fokus er allerede under utvikling innenfor flere av kommunens tjenestemråder, f.eks. i arbeidet med tidlig innsats i barnehage og skole, ny aktiv eldresatsing og i kommunens arbeid med å tilpasse seg klimaendringene.

Folkehelse blir et sentralt tema i kommuneplanens samfunnsdel. Aktiv satsing på forebygging og folkehelse kan bidra til å utsette hjelpebehov. Samhandlingsreformen vil representere et viktig inntak til et systematisk arbeid på dette området.

Befolkningsveksten vil i stor grad komme i form av tilflytting fra utlandet. Et økende innslag av 1. og 2. generasjons tilflyttere fra utlandet, er en virkelighet kommunen må tilpasse seg. Samtidig vil tilflytterne tilføre kommunen ressurser i tjenesteytingen.

REGIONENS STØRSTE ARBEIDSPASS

Bergen kommune er regionens desidert største arbeidsgiver med en stor bredde i behovet for arbeidskraft, men også med en stor spennvidde i arbeidsplasser som kan tilbys kompetent arbeidskraft.

Bysamfunnet er avhengig av tilflytting av kompetent arbeidskraft for å opprettholde sin verdiskapingsevne. Tilflyttere lever ofte i et parforhold, og det er viktig at det finnes arbeidsplasser i Bergen for begge.

I arbeidet med samfunnsdelen må en se nærmere på hvordan Bergen kommune som organisasjon og stor arbeidsgiver kan bidra til vekst og nyttiggjøre økt tilbud på arbeidskraft.

4. KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Kommuneplanens samfunnsdel skal peke ut felles mål og bidra til en samordnet innsats på utpekte satsingsområder i planperioden.

Den forventede befolkningsveksten utfordrer kommunen på mange områder, i alt fra tjenestetilbud til transport og arealbruk. Vekst er derfor hovedtema for kommuneplanen.

Kommuneplanen samfunnsdel legger rammer og føringer for hele kommunesamfunnet og utviklingen for all tjenesteytingen i kommunen, og for kommunen som organisasjon. Følgende utfordringer og satsingsområder skal stå sentralt i planarbeidet:

Samfunnsutvikler og regionhovedstad

Bergen har en viktig posisjon som regionhovedstad på Vestlandet. Bergen skal være en aktiv tilrettelegger for regionale funksjoner og god overordnet infrastruktur, og skal spille en viktig rolle i regional samhandling og utvikling. Bergens rolle regionalt må klargjøres og styrkes.

Arealforvaltningen skal stimulere til utbygging og håndtering av ønsket vekst. Kommunen må sikre en god infrastruktur som kan håndtere klimaendringer, og sikre et samordnet offentlig tjenestetilbud nær boliger og arbeidsplasser. For å nå overordnede mål om vekst og fortetting må en utvikle nye verktøy for gjennomføring av vedtatt fortettingsstrategi.

Bergensregionen har opplevd sterk utvikling i næringslivet, og det er viktig å tilrettelegge best mulig for at regionens næringsliv forblir innovativt, konkurransedyktig og attraktivt, både for å konkurrere i lokale, nasjonale og globale markeder og for å tiltrekke seg attraktive arbeidstakere fra hele verden.

Tilrettelegging for nok boliger, tiltak for å bidra til økt innslag av utleieboliger, og gode bomiljø står sentralt for å ønske nye og eksisterende innbyggere velkommen. Til dette hører gode idretts- og kulturtilbud, grøntstruktur, tilrettelegging for fysisk aktivitet og opplevelser.

Gode tjenester til innbyggerne

Generelt vil befolkningsveksten utfordre kapasiteten i kommunens tjenestetilbud, spesielt for barn og en voksende gruppe eldre.

Helhet og sammenheng i læringsløpet fra barnehage til videregående skole er viktig for oppvekstvilkår, livsmestring og sysselsetting, men også samarbeid om høyere utdanning og kompetanseutvikling i regionen må vektlegges.

Et klart demografisk trekk har vært en sterk økning av antall eldre. Den forventede utviklingen i planperioden vil kreve at det stilles store krav til utvikling av nye boformer og tjenester for eldre, med store muligheter for innovasjon og samarbeid mellom offentlig og privat sektor.

Nye lovverk, krav og forventninger til kommunen, gir også utfordringer til tjenesteproduksjonen (Folkehelse-lov, Samhandlingsreform, mm), bl.a. ved at kommunen får ansvar for stadig sykere pasientgrupper. Flere demente og flere unge med behov for helse-, pleie- og omsorgstjenester gir nye utfordringer.

Økt innvandring og flere innbyggere og brukere med annen språk og kultur, vil kreve god kompetanse og ressurser i alle kommunens tjenester.

Forebygging, med en spesiell satsing på barn og unge, vil være et sentralt tema i planperioden.

Innovasjon og samordning

For å utnytte kapasiteten og effektiviteten i kommuneorganisasjonen på en best mulig måte, må planarbeidet se på samarbeid, innovasjon og samordning på tvers av sektorene,

Generelt vil veksten gi økt behov for arbeidskraft; dette vil spesielt gjelde eldreomsorgen og i barnehage- og skolesektoren. Det må påregnes flere arbeidstakere med andre språk og kulturer, og organisasjonen utfordres derfor på integrering og mangfold. Tiltak for tilpasning av utenlandsk utdanning og norskopplæring blir mer aktuelt.

Kommunen er både utbygger, eier og drifter offentlige bygg, anlegg og infrastruktur. Vekst vil gi utfordringer knyttet til effektiv utnyttelse av infrastruktur, til drift og vedlikehold av denne, samt nybygging.

Samordnet planlegging for en robust og bærekraftig bystruktur blir viktig for å håndtere vekst i befolkning og i transportbehov.

Fokusområder

For kommuneplanprosessen skal det på følgende 6 fokusområder utarbeides mål og strategier som kan møte de utfordringer og muligheter vekst skaper:

- Verdiskaping og kunnskapsutvikling
- Boligtilbud og gode bomiljø
- Oppvekstmiljø, barn og unge
- Levekår, folkehelse og forebygging
- Bergen som regionhovedstad
- Innovasjon, samarbeid og samordning i kommunen

Som grunnlag for kommuneplanen vil kommunen utarbeide en ny befolkningsprognose, basert på nye tall fra statistisk sentralbyrå (SSB) i 2014.

Samfunnsdelen vil diskutere målformuleringer og utfordringene nevnt ovenfor. Det anses ikke som nødvendig med nye utredninger på det nåværende stadiet. Planprosessen vil avklare eventuelle behov for delutredninger.

4. KOMMUNEPLANENS AREALDEL

Kommuneplanens arealdel (KPA) skal være en oppfølging av føringer gitt i samfunnsdelen, og skal angi rammer for fremtidig arealbruk. Planen må positivt tilrettelegge for vekst. Arealdelen må derfor sikre areal til nye boliger, arbeidsplasser og tjenesteyting. Videre må arealdelen vise løsninger for god tilgjengelighet og et bærekraftig transporttilbud.

Arealdelen består av plankart, bestemmelser og planbeskrivelse med konsekvensutredning (KU).

Arbeidet med KPA skal favne diskusjoner på overordnede, strategiske tema som lokalisering av regionale funksjoner og fremtidige transportløsninger. Samtidig må planprosessen møte forventninger og innspill helt ned på nivå med enkelteierdommer.

Det foreslås at planarbeidet håndteres i to faser, der de strategiske vurderingene gjøres parallelt med samfunnsdelen, mens de formelle plandokumentene utarbeides i etterkant av dette.

Til de strategiske vurderingene foreslås det utarbeidet et strategisk temakart (fase 1), som bl.a. kan vise mulig fremtidig lokalisering av regional havn, jernbaneterminal og hovedvegssystem, og som drøfter utvidelse av Bergen lufthavn Flesland.

Det strategiske kartet kan behandles som prinsipp sak samtidig med vedtak på samfunnsdelen og vil legge premisser for videre arbeid med arealdelen (fase 2).

Tilsvarende kan flere tema løftes opp som prinsipp saker med føringer for utarbeidelse av plankart og bestemmelser.

BEHOV FOR UTREDNINGER

Vedtatt arealstrategi med hovedvekt på knutepunktsfortetting og transformasjon av næringsområder videreføres.

Knutepunktene/senterområdene bør videreutvikles med økt innslag av offentlige funksjoner (skoler, sykehjem, servicetilbud, mm.), i tillegg til bolig, handel og kontor.

Følgende utredninger vil konkretisere utfordringer i planperioden og danne grunnlag for revidert plan:

Boligforsyning og fortetting

- Utrede potensiale for boligbygging i dagens senterområder
- Utrede muligheter for nye senterområder langs kollektivaksene (Bybane og stamlinjer)
- Vurdere utstrekning av senterområdene

Samordning av offentlige funksjoner

- Utrede strategi for lokalisering av offentlige funksjoner opp mot senterstrukturen
- Utrede strategi for bedre samordning og samlokalisering av offentlige funksjoner
- Angi hensiktsmessig areal til barnehage, skole, sykehjem, etc.

Hovedvegssystem

- Utrede fremtidig hovedvegssystem som beskytter Bergensdalen og senterområdene mot gjennomgangstrafikk.
- Kollektivtrafikk og næringstrafikk prioriteres fremfor privatbiler

Næring og transport

- Utrede strategier for lokalisering av ulike næringer med ulikt transportbehov i et regionalt perspektiv
- Vurdere næringsflyttekjeder
- Vurdere lokalisering av logistikknutepunkt

Flyplass

- Utrede konsekvenser av 1 og 2 rullebaner i samarbeid med Avinor, inklusive støy

Høyhusutredning

- Vurdere senter- og transformasjonsområder med tanke på økte byggehøyder
- Utrede lokalklima, landskap og lokale forhold m.m.

Massehåndtering

- Utrede forventede volumer av overskuddsmasser fra veganlegg, tuneller m.m.
- Vurdere behovet for masser til landvinning og terrengbehandling
- Foreslå bruk og evt. plassering av overskuddsmasser

Indikator for områdekvaliteter

- GIS-analyse av avstand til grøntstruktur, kollektivknutepunkt, offentlig service o.l.
- Utvikle indikatorer
- Presentere på temakart

Risiko og sårbarhet

- ROS-analysen er under oppdatering
- Vurdere nye hensynssoner i arealdelen basert på ROS-analysen

Bokkvalitet

- Utrede i eget prosjekt
- Vil gi innspill til arealdelens bestemmelser

Kystsonen. Gjennomgang av naustområdene og småbåthavner

- Vurdere naustområder opp mot Statlig planretningslinje for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø
- Innarbeide nye naustområder i plankartet

Bystyret har vedtatt at en rekke innspill til forrige rullering skal vurderes på nytt ved denne rulleringen av arealdelen. Disse innspillene vil tas med som innspill til ny arealdel.

Krav til konsekvensutredning

Kommuneplanens arealdel omfattes av kravet til konsekvensutredning i KU-forskriften.

Planprogrammet foreslår at konsekvensutredningen skal beskrive virkninger for miljø og samfunn for følgende områder:

- Nye områder avsatt til utbyggingsformål
- Endret utbyggingsformål
- Åpning for spredt bebyggelse i LNF

Det vil bli gjennomført en beskrivelse av virkningene både av de enkelte utbyggingsområdene, hver for seg, og av de samlede arealbruksendringene i planen, i henhold til KU-forskriftens krav.

Konsekvensutredningene forutsettes å basere seg på eksisterende kunnskap, utredninger nevnt i 4.3, samt kommunale og regionale tematiske planer.

Metoden er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

5. OPPLEGG FOR MEDVIRKNING

MEDVIRKNING, FORANKRING OG INVOLVERING

Plan- og bygningsloven forutsetter at alle kommunale planprosesser skal sikre åpenhet, være forutsigbare og sikre medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter.

Arbeidet med kommuneplanen vil derfor vektlegge og tilrettelegge for en god dialog omkring de valgene som skal tas i planarbeidet.

Hovedmålgrupper for medvirkning er innbyggere, næringsliv og interesseorganisasjoner, politikere og berørte myndigheter.

Kommuneplanen skal være et styrende politisk dokument og må forankres i bystyret. Bred **politisk** deltakelse under planprosessen skal sikres gjennom møter og seminarer for komiteene.

Politiske målsettinger som krever innsats og endring bør også forankres i kommunesamfunnet som helhet. Planarbeidet vil derfor invitere innbyggere, næringsliv og interesseorganisasjoner til dialog om de veivalg som tas og konsekvensene av disse. God informasjon på nettet vil bli vektlagt.

Berørte myndigheter vil involveres gjennom direkte møter og formelle høringsprosesser. I tillegg vil forslag og prinsipp saker legges frem for diskusjon i regionalt planforum.

Nabokommuner inviteres til regionalt planforum, men det vil også være direkte dialog med nabokommunene, spesielt om regionale utfordringer knyttet til bolig, næring og transport.

Kommunikasjon til **innbyggere, næringsliv og interesseorganisasjoner** er viktig for å sikre at allmenheten forstår de politiske veivalg som tas og konsekvensene av disse.

Bergen kommune har en rekke velutviklede kanaler hvor innbyggerne allerede er, og disse vil bli tatt i bruk for å sikre dialog og medvirkning. Kanalene er oppsummert gjennom de fire P-ene Person, Portal, Publikasjon og Presse, og de brukes daglig, målrettet og samtidig for å informere befolkningen og be om innspill.

Det er spesielt viktig at samfunnsdelen omsettes i en språkdrakt som er forståelig for folk flest.

TRE FASER FOR MEDVIRKNING

Muligheten for aktiv medvirkning og deltakelse fra innbyggere, politikere, næringsliv, interesseorganisasjoner og berørte myndigheter tilrettelegges for dette arbeidet med kommuneplanen gjennom tre hovedfaser:

1. Planprogramfase
2. Planfase
3. Høringsfase

Første og tredje fase er brede faser som gjelder kommuneplanarbeidet som helhet, mens mellomfasen er medvirkning knyttet til konkrete tema og problemstillinger.

PLANPROGRAMFASEN OG VALG AV TEMA

Programfasen er oppstarten på planprosessen. I denne fasen settes agenda for planarbeidet, og hovedtemaer velges. Det avklares også hvordan man skal jobbe med de ulike temaene. Temavalg og prosessbeskrivelse er konkretisert i dette planprogrammet. Planprogrammet legges ut til offentlig høring i seks uker.

Hensikten med medvirkningsaktivitetene i denne fasen er å be innbyggerne om råd. Hvordan ønsker du at kommunen skal være i 2030? En temaside om kommuneplanen vil invitere til dialog og innspill. Denne vil inneholde informasjon om hva en kommuneplan er, når medvirkning kan skje og eventuelt en oppsummering av den forrige kommuneplanen fra 1996. Temasiden vil være klar til høringsrunden, annonseres i Kommunetorget og deles i sosiale medier.

PLANFASEN MED UTREDNINGER OG UTARBEIDELSE AV NY KOMMUNEPLAN

I planfasen utredes ulike tema som grunnlag for planforslag. I denne fasen legges det vekt på medvirkning i form av møtevirksomhet internt i kommunen, med regionale myndigheter, interesseorganisasjoner, nabokommuner og næringsliv.

HØRINGSFASE MED SYNSPUNKTER PÅ FORSLAG TIL NY PLAN

I høringsfasen legges forslaget ut til offentlig høring. Kommunen inviterer i denne fasen berørte, interesserte, organisasjoner og myndigheter til å uttale seg om høringsforslaget.

Den viktigste hensikten med denne fasen er å presentere forslag til mål, strategier, plankart mm., og på dette tidspunktet kan det være aktuelt å gi ut en spesialutgave av Bergenseren. Åpne informasjonsmøter kan være aktuelt, i tillegg til god informasjon på nettet og i media.

Alle interesserte skal gis mulighet for å gi merknad til planforslag som legges frem, og etter høringsfasen skal alle innspill oppsummeres og synliggjøres.

6. ORGANISERING AV PLANARBEIDET

POLITISK ORGANISERING

I forbindelse med vedtak av *Kommunal planstrategi 2012* har bystyret vedtatt oppstart av planarbeid med felles planprogram for samfunnsdel og arealdel.

Byrådet utarbeider forslag til planprogram, og henter inn innspill fra alle byrådsavdelingene.

Etter høring skal planprogrammet vedtas av bystyret, med innstilling fra byrådet og komiteene.

Basert på planprogrammet utarbeider byrådet forslag til samfunnsdel og arealdel, og legger dem ut til offentlig ettersyn. Bystyresiden involveres gjennom komiteene.

Bystyret vedtar kommuneplanens samfunnsdel, med innstilling fra byrådet og komiteene.

Bystyret vedtar kommuneplanens arealdel, med innstilling fra byrådet og komite for byutvikling.

Dersom det foreligger uløste innsigelser, må kommuneplanen sendes til Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig godkjenning.

ADMINISTRATIV ORGANISERING

For samfunnsdelen etableres det en prosjektgruppe med representanter fra alle byrådsavdelingene. Prosjektledelsen består av representant fra Byrådsleders avdeling, Byrådsavdeling for finans, og Etat for plan og geodata.

Arealdelen utarbeides av en arbeidsgruppe på Etat for plan og geodata. Tematiske innspill hentes inn eller utarbeides i samarbeid med de ulike byrådsavdelingene.

PLANPROSESS FOR KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

1. Utarbeidelse av felles planprogram, høring av planprogram, og vedtak i bystyret
2. Utrednings- og analysefase, inkludert befolkningsprognose
3. Planfasen, utarbeide planforslag med bakgrunn i planarbeidet
4. Høring av planforslaget
5. Vurdering av innspill
6. Vedtak i bystyret

Fremdrift kommuneplanens samfunnsdel

	2014	2015
Vedtak planprogram	■	
Utarbeide planforslag	■	
Offentlig ettersyn og revidert planforslag		■
Vedtak i bystyret		■

PLANPROSESS FOR KOMMUNEPLANENS AREALDEL

1. **Utarbeidelse av felles planprogram**
2. **Utredningsfase**
 - Utredninger som skissert i planprogrammet utarbeides
 - Noen utredninger fremmes som egne prinsipp saker i forbindelse med behandling av samfunnsdelen (fase 1)
3. **Utarbeidelse av strategisk plankart i forbindelse med samfunnsdelen (fase 1)**
4. **Planforslag (plankart, bestemmelser og planbeskrivelse) (fase 2)**
 - Fagetaten utarbeider et planforslag med utgangspunkt i utredningene, nasjonale føringer, forslag til samfunnsdel og regionale planer (godshavn, jernbaneterminal etc.)
 - Enkel konsekvensutredning av innspill til varsel om oppstart
5. **Offentlig ettersyn av planforslag**
6. **Behandling av høringsinnspill**
 - Konsekvensutredning (KU) av innspill til offentlig ettersyn
 - Vesentlige endringer i planen sendes på ny høring
 - Seminar for gjennomgang av planforslaget
 - Politisk behandling av planforslaget
 - Mekling med statlige organer, dersom det foreligger innsigelser
6. **Vedtak i bystyret**
 - Dersom det foreligger uløste innsigelser, sendes planen til Kommunal - og moderniseringsdepartementet
 - Kunngjøring av vedtatt plan

Framdriftsplan kommuneplanens areal del – full rullering	2014	2015	2016
Vedtak planprogram			
Utredninger i henhold til planprogram			
Utarbeide strategisk temakart og prinsipp saker , fase 1			
Utarbeide planforslag, fase 2			
Offentlig ettersyn og revidert planforslag			
Behandling av høringsinnspill KU			
Vedtak i bystyret			

VEDLEGG 1: Metode for konsekvensutredning

Konsekvens foreslås illustrert etter trafikklysmetoden; *grønn farge* er liten negativ, ingen eller positiv konsekvens, *gult* er middels eller usikker negativ konsekvens og *rødt* er stor eller svært negativ konsekvens.

Følgende tema foreslås å inngå i konsekvensutredningen:

Tema	Konsekvens	Forklaring, kunnskapsgrunnlag
Miljø		
Forurensning		Kommunens aktsomhetskart med oversikt over oljetanker, gamle fyllinger, aktsomhetsområder m.m., samt www.miljostatus.no
Støy		Kommunens støysonekart
Sikring av jordressurser		Sammenhengende landbruksområder i KPA
Naturmangfold		Viktige naturtyper, naturvernområder, vilt, rødlistearter og prioriterte vassdrag samlet i kommunens kartsystem (grøntkart)
Kulturminner og kulturmiljø		Vurderes av byantikvaren, bruk av SEFRAK o.l.
Nærmiljø, grønnstruktur og friluftsliv		Kommunens planer og registreringer av blågrønne strukturer, byfjell, grønt atlas, samt www.miljostatus.no
Samfunn		
Transportbehov		Avstand til senterstruktur, kollektivtilbud, sykkelveger
Teknisk infrastruktur		Kapasitet på vann- og avløpsanlegg
Befolkningsutvikling og tjenestebehov		Kapasitet på skoler og barnehager, avstand til skoler, idrettsanlegg og turområder
Levekårsutfordringer		Kommunens levekårskartlegging
Samfunnssikkerhet, risiko og sårbarhet		Kommunens naturrisikokart, Avstand til vassdrag og sjø, nærhet til storulykkeobjekter. ROS-analyse er under utarbeidelse
Forholdet til overordnet strategier		Vurderes i forhold til kommunens fortettingsstrategi

Med bakgrunn i konsekvensutredning av enkeltområdene skissert ovenfor, er det krav til at konsekvensene av de samlede arealbruksendringer blir vurdert. Da vil enkeltområdene vurderes samlet blant annet i forhold til areal- og transportbehov, behov for boliger i perioden, landbruk, grønnstruktur og friluftsliv, naturmangfold, vassdrag, antall støyutsatte boliger og kommunens fortettings- og kollektivstrategi. Den samlede vurderingen i forhold til kommunens overordnede strategier vil være en tekstlig beskrivelse.